

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

491.99 -8

Q-44

3204

[90]

2010

491. 99 - 82
Կ-44

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆՑ

ՈՒՍՈՒՄ Ն ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶԻԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐԲ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Տ Ա Ս Ն Ե Ն Ե Օ Թ Ն Ե Ր Ո Ր Դ Տ Ո Պ

Նկար
Հանր.
Գրք. Գր.
Պատ. Գր.

Գ ի ն ն է 25 կ ո ա է կ

1901

Թ Ի Փ Լ Ի Ս

Տպարան Մ. Վարդանանյի, Վ.Կիլիսյանցի փող. № 7.
Типография М. Вартанянца, Вельяминовская ул. № 7.

12002

34
1881

33
1885

337 - 27/11/28

428
64-ԱԶ

491.99-8
Ա-44

784

Ղ. ԲԳՆՅԵՆՆՑ

ՈՒՍՈՒՄՆ ՄԱՅՐԵՆՆԻ ԼԵԶԻԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐԲ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Տ Ա Ս Ն Ե Օ Թ Ն Ե Ր Ո Ր Դ Տ Ի Պ

8553

"Gibber,
Gibber,
յո՞ւն է՞ր
shoc."

1901

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տարաւն Մ. Վարդանեանցի, Վեփամհնովսկի փող. № 7.
Типография М. Вартамянца, Вельяминовская ул. № 7.

11848

220
51143

00000000

44991 4549859 6740040

3949 512909

529353009

Дозволено Цензурою Тифлисъ, 22-го Августа 1901 г.

արտ

տատ տար արտ.

մարտ

մարտ, մատ, տամ, ատամ, արամ.

մարտը

մարտը, տատը, մատը, արտը, արամ.

մարտը տալիս է

լիս է

տալ, լալ, էլ, սէլ, իմ, սիմ, միս, մաս,
էր, սէր, տէր, սար, սալ, լար, սիրտ,
ամիս, սամի, սարի, տարի, մարի, մասիս,
մասրի, մատիտ, մարիամ.

Մարտը ամիս է:

Մի ամիս է մարտը:

Մասիսը սար է:

Արամ, արի, մի մատիտ տամ:

Մարիամ, արի, իմ մատիտը տար:

Մարտը տալիս է ձնծաղիկ:

Ձնծաղիկ

ձի, ինձ, տանձ, աման, սալ, ծամ, ծիտ, ծիծ, սան, նան, տակ, տիկ, կէս, մէկ, համ, կալ, լակ, կար, նալ, նամ, աղ, տաղ, մաղ, ծաղիկ, կաղին, իլիկ, կաղնի, կարաս, Մինաս.

Մարտը ձնծաղիկ է տալիս:

Մարտ ամիսը ձնծաղիկ է տալիս:

Ձնծաղիկը մարտին կըլինի:

Մարտ ամսին ձնծաղիկ կըլինի:

ա. է. ը. ի.
մ. ը. տ. ձ. ն. կ. զ. ծ. լ. ս.
Ս. է. Ը. Ի. Մ. Ր. Տ. Չ. Ն. Կ. Դ. Ծ. Լ. Ս.

Ապ—րի—լը կա—պոյտ մա—նու—շակ.

պ. շ. ու. ոյ.

պապ, պաս, պատ, կապ, ուր, ում, ուլ.

էշ, շուն, ուշ, շուտ, նուշ, կոյս, լոյս, ծոյլ. կատու, կաշի, շամամ, մաշիկ, Արշակ.

կապած, անկապ, պանիր, կապոյտ, Ղուկաս.

Ապրիլը տալիս է կապոյտ մանուշակ.

Մանուշակը կապոյտ ծաղիկ է:

Կապոյտ մանուշակը ծաղկում է ապրիլին:

Ապրիլին ծաղկում է կապոյտ մանուշակը:

ա. է. ը. ի. ու. ոյ.

լ. ծ. կ. ձ. զ. մ. ն. շ. պ. ս. տ. ը. ռ.

Ս. է. Ը. Ի.

Լ. Ծ. Կ. Չ. Ղ. Մ. Ի. Ն. Ը. Գ. Ս. Տ. Ր.

Մայիսին բացում է վարդը.

այ. ց. վ. դ. բ.

այս, այդ, այն, բայց, բան, բոյս, բաց.

լաց, ցուրտ, դա, դու, դաս, սարդ.

վաղ, վաշ, վար, վուշ, սայլ, մայր, այծ,

այսպէս, այդպէս, վայրի.

Վարդը մայիսին է բացում:

Մայիսին վարդը բացում է:

Կարմիր վարդը բացում է մայիսին:

ա. է. ը. ի. ու. ոյ. այ.

բ. դ. լ. ծ. կ. ձ. դ. մ. ն. շ. սլ. ս. վ. տ. ր. ց. ւ.

Ա. է. Ը. Ի.

Բ. Դ. Լ. Ծ. Կ. Զ. Դ. Մ. Ն. Զ. Պ. Ս. Վ. Տ. Ր. Յ. Ի.

Սոխակը երգում է անուշակ

ու. ե. գ. խ.

սով, ծով, կով, բոխ, խակ, խաղ, խամ.

խուլ, մուխ, մեխ, սեխ, դեղ, գիր, գոմ.

գոյն, գայլ, գող, դող, սող, ցեղ, ցեխ.

Գեղամ, Գրիգոր, գերի, խախալ, խաղող.

Սոխակը անուշ է երգում.

Սոխակի երգը շատ անուշ է:

ո ալ.

որ, որպէս, որդի, ոսկի, որբ, որդ, որս.

կաւ, խաւ, լաւ, ցաւ, նաւ.

Յունիսը մեզ խոտ է տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն:

յ. գ. ո.

մեզ, ձեզ, եզ, խոզ, գոխ, զարդ, պարզ.

նուս, ումբ, կեռ, տառ, բառ.

յայտնի, յանկարծ, յատուկ, յիտուն, Յիսուս.

լիզու, գազան, զանգակ, ռամիկ, ռեզին.

Յունիսն ու յուլիսը առատ ամիսներ են:
Ամառն ամեն բան առատ է լինում.
Ամառն անտառ, ձմեռը՝ դաշտ:

ա. ե. է. ը. ի. ո. ու. ոյ. այ.

բ. գ. դ. զ. լ. խ. ծ. կ. ձ. ղ. մ. յ. ն. շ. պ.

ռ. ս. վ. տ. ը. ց. ռ.

Ս. Ե. Է. Ը. Ի. Ո.

Բ. Գ. Դ. Զ. Լ. Խ. Ծ. Կ. Զ. Ը. Մ. Յ. Ն. Զ. Գ. Ռ.

Ս. Վ. Տ. Ր. Ց. Ի.

Օգոստոսը տանձ ու խնձոր
Եւ ուրիշ շատ հասուն մրգեր:

օ. և. հ.

օր. օղ. օդ. օձ, տօն, հօր, մօր.

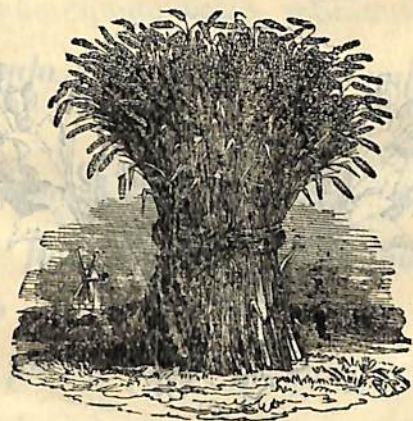
Օգոստոսին հասնում են շատ մրգեր:
Ես այդ ամսին իմ հօր հետ գնում են այգի:

Սեպտեմբերը մեզ տալիս է

Խաղողի բոլոր տեսակը:

Հոկտեմբերը կարմիր գինի,

Նոյեմբերը — բողկն ու տակը:

Գեկտեմբերին ձիւն է գալիս, ցնոտաւոր՝
 Յունւարին ծածկւում սարու ձոր,
 Փետրւարին սկսում է
 Փոփոխակի ցուրտ ու տաք օր:
 Իւ. փ. ք.

ձիւն, սիւն, իւր, իւղ, գիւղ, շիւղ.

փակ, փոս, փառք, քար, քոյր, քեզ, գիւրք.

արին, հարիւր, փափուկ, քաղաք.

Ձիւնը դեկտեմբերին է գալիս.

Նոյեմբերին էլ է ձիւն գալիս:

Սարերումը ձիւն շատ է գալիս:

Յունւարին շատ ցուրտ է լինում:

Ահա այսպէս բոլոր տարին
 թաւալում է չորս շրջանում.
 Այս պատճառով չորս ժամանակ
 Չորս եղանակ է մեզ բերում:

Թ. շ. ճ. ժ. ջ.

Թաթ, Թութ, ճիթ, շեշ, ճաթ, ճութ, ճաղ.

մաճ, ճաշ, ժամ, Թէժ, խեժ, ժախ, ժեռ.

ջանք, ջուխտ, սաջ, քաջ, լանջ, ունջ, մունջ.

Թանաք, ճանաչ, ջաղայ, ժառանգ, շամիչ.

Թիւ, լրիւ, հաշիւ, տիւ, խստիւ.

Ծոյլը պատժի արժանի է:

Ճրագն իր տակին բոյս չի տալ:

Ինչ որ անես, առաջդ կըզայ:

Արած լաւութիւնը չի կորչիլ:

Մեր դասատան աշակերտների
անունները:

եա

Տիգրան Արամեանց.

Արսէնիկ Գուրգէնեանց.

Յարութիւն Յովսէփեանց.

Գրիգոր Միքայէլեանց.

Դանիէլ Իսրայէլեանց.

Յովհաննէս Մարկոսեանց.

Սիմէոն Եսայեանց.

Աշխէն Հայկազունի.

Եղիսաբէթ Արծրունի.

Հայկանուշ Աղայեանց.

Վարսենիկ Զահնազարեանց.

Գրեցէք ձեր և ձեր ընկերների անուն-
ներն ու ազգանունները:

Տղայ, անձայն
Տղայ, երեխայ, ընծայ, հսկայ, արքայ, ճանապայ, օրւայ,
տարւայ...

(նա) գայ, տայ, լայ, կայ, գնայ, մնայ, աղայ, կարդայ,
իմանայ, մոռանայ, ուշանայ, խնդայ, ուրախանայ,
հիւանդանայ, տկարանայ, հասկանայ լաւանայ...

(ես) եկայ, իմացայ, մոռացայ, ուշացայ, ստացայ,
հասկացայ, ուրախացայ, վեր կացայ, վայր եկայ,
կերայ, կշտացայ...

Կիսաձայնաւոր,

հայ, վայ, չայ փայ Նոյ, հայր, մայր, վայր, ծայր,
գայլ, սայլ, փայլ, այլ, բայց, այծ, լոյս, բոյս, կոյս,
ծոյլ, թոյլ, նշոյլ ..

Բաղաձայն.

յոյս, յոյն, յարդ, յարգ, յարկ, յիշատակ, յիշել, յան-
կարծ, յայտնի, յատակ...

Վերացած.

սա, դա, նա, սրա, դրա, նրա, (դու) ասան, աղան, արան,
կարդան, խնդան, գնան, մնան, (օտար բառեր և յատուկ
անուններ) խաթա, բալա, մաշա, բօշա, ուստա, Յու-
դա, Երեմիա, Իտայիա...

ՉԱՅՆԱԻՈՐՆԵՐ

ւ. է. ք. ը. ի. հ. ճ.

իւ. եւ. եօ.

ԲՈՂՈՐԱԳԻՐ

ա. բ. գ. դ. ե. զ. է. ը. թ. ժ. ի. լ. խ. ծ.
կ. հ. ձ. ղ. ճ. մ. յ. ն. շ. ո. չ. պ. ջ. ու. ս.
վ. տ. ր. ջ. լ. փ. ք. հ. օ. ֆ.

Գ Լ Խ Ա Գ Ի Ր

Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Ի. Լ. Խ. Ծ. Կ. Չ.
Ձ. Ղ. Ճ. Մ. Յ. Ն. Ը. Ո. Չ. Պ. Ջ. Ռ. Ս. Վ. Տ. Ր.
Յ. Ի. Փ. Գ. Օ. Ֆ.

Ծ Ա Ղ Կ Ա Գ Ի Ր

Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Ի. Լ. Խ. Ծ. Կ.
Չ. Ձ. Ղ. Ճ. Մ. Յ. Ն. Ը. Ո. Չ. Պ. Ջ. Ռ. Ս. Վ. Տ.
Ր. Յ. Ի. Փ. Գ. Օ. Ֆ.

Չ Ղ Ա Գ Ի Ր

ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ
մ յ ն շ ո չ պ ջ ու ս վ տ ր ջ լ փ ք ո հ օ ֆ

Թ Ա Հ Ն Ի Կ Ն Ե Ր

Ա զ Ո Ն Ա Կ

Ղճ-ղճ-ղճ,
Ա-ղճ-ղճ,
Նա՛կ, նա՛կ,
Ա-զու-նա՛կ,
Թը՛ռռռ...

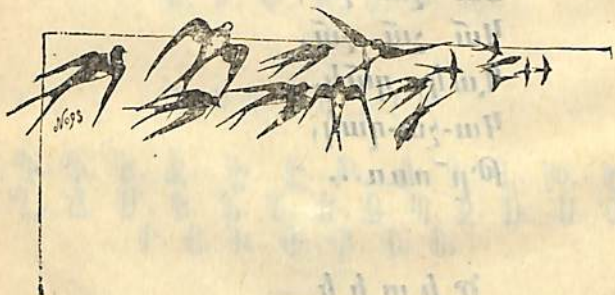
Կ Ա Հ Ա Ղ Ա Կ

Ձա՛ն չա՛ն չա՛ն,
Կա՛ն չա՛ն չա՛ն,
Ղա՛կ, ղա՛կ,
Կա-չա-ղակ,
Թը՛ռռռ...

Ծ Ի Ս Ի Կ

Ծիա եմ, ծիա եմ,
Ծըըըըը եմ,
Ճիկ, ճիկ, ճիկ,

Ոստոստում եմ,
 Թրուչկոտում եմ,
 Տի՛կ, տի՛կ, տի՛կ.
 Արի, թե՛կ,
 Արի, փեռրիկ,
 Որ ես դառնամ
 Փոքրիկ ծիտիկ,
 Փոքրիկ ծիտիկ,
 Պիծիկ միծիկ,
 Թը՛ռռ...

2 ո Ր Ա Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Մարտը տալիս է ձնծաղիկ,
 Ապրիլը կապոյտ մանուշակ,
 Մայիսին բացւում է վարդը,
 Սոխակը երգում անուշակ:
 Յունիսը մեզ խոտ է տալիս,
 Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
 Օգոստոսը տանձ ու խնձոր,
 Եւ ուրիշ շատ հասուն մրգեր:
 Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
 Խաղողի բոլոր տեսակը,
 Հոկտեմբերը կարմիր գինին,
 Նոյեմբերը բողկն ու տակը:
 Դեկտեմբերին ձիւն է դալիս,
 Յունւարին ծածկւում սար ու ձոր
 Փետրւարին սկսւում է
 Փոփոխակի ցուրտ ու տաք օր:
 Անա այսպէս բոլոր տարին
 Թաւալում է չորս շրջանում,
 Այս պատճառով չորս ժամանակ,
 Չորս եղանակ է մեզ բերում:

1002
 8553

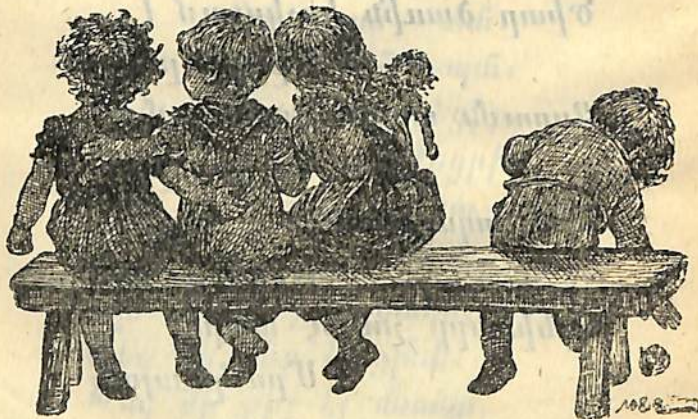

Լ ու ս ա գ աւ

Լուսացաւ, լուսացաւ, լուսն է բարին,
ծիտն է ծառին, հաւն է թառին: Աշխատա-
տոր, վեր կաց բանի, ծոյլ տղայի քունը տանի:

Ինչո՞ւ արջարը կանգնած է բակում, պինդ-
պինդ կանչում է իր կուկուրիկուն: — Էնդուր
որ վաղուց արևն է ծագել, բայց ծոյլ երե-
խան քնից չի զարթել: Դեռ չի վեր կացել,
աղօթքն արել, դպրոցի դասը վեռ չի սովո-
րել: Գանչում է արջարն իր կուկուրիկուն,
տղայոց պարտքը միտներն է ձգում:

Ծ ե ծ ւ ա ծ գ ա ո ն ի կ

— Ինչի՞ կուլաս դու, գաննիկ:
«Խիտ ծեծ կերայ ես, մայրիկ:
— Քեզ ո՞վ ծեծեց, իմ գաննիկ,
«Մէկ շար պառաւ, ա՛խ, մայրիկ:
— Ինչի՞ ծեծեց քեզ, գաննիկ.
«Ծառի տակն էի, մայրիկ:
— Ինչո՞վ ծեծեց քեզ, գաննիկ.
«Մեծ մահակով, ո՞հ, մայրիկ:
— Ո՞րտեղիդ զարկեց, գաննիկ.
«Ոտիկներիս, ո՞ւհ, մայրիկ:
— Ի՞նչպէս լացիր դու, գաննիկ.
«Մէ՛ ... մէ՛ ... մէ՛ ... մայրիկ:

Գ Ե Վ Ն Բ Գ Ե Վ Ն Բ

Հ Է Ք Ի Ա Թ

1.

Չմեռն էր. գիշերը երկար:

Գիւննազ տատը՝ գլուխը քուրսու վրայ
դրած, ննջում էր:

Երեխէքը վրայ թափուեցին, քունը փախ-
ցրին, որ իրենց համար մի հէքիաթ ասի:

Նա էլ սկսեց.

«Էլեւ է չի էլեւ՝ մի սիրուն արտուտիկ:
Կտուցը սուր՝ մեր Արշակի քթի նման:
Բմբուլը խուճուճ՝ Տիգրանի մազերի նման:
Թւերը փափլիկ՝ Զողիկի կոնների նման: Ահա
այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէ՞ր, ասեց
Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տրւաւ Հռիփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տանտի, լաց էլաւ
Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երէխէք, դեռ
չեմ վերջացրել, ամենքիդ էլ բաժին կըտամ,
ասեց տատը և շարունակեց.

— «Աշիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչ-
պէս Վանիի աչքերը: Գգլայնով մկրտեց որ
դայ Կատարն այնպէս կարմիր էր, ինչպէս
Հռիփսիկի թշերը:

Ոտներն այնպէս բարակ էին, ինչպէս
Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, ասեց Նա-
զիկը:

— Լաւ, ոտներ չեմ ասիլ. տոտիկները
կուզե՞ս:

— Չեմ ուզում, ես տոտիկներն էլ չեմ
ուզում:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ.
— Ես աշիկներն եմ ուզում.

— Աշիկներն ինձ է տրւել տատը, քեզ
չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզե՞ս կատարը դո՞ւ վեր
առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հռիփ-
սիկը:

— Չեմ ուզում, ես աշիկներն եմ ուզում:
— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տո-
տիկները, իսկ Նազիկը՝ աշիկները:

— Ի՞նչ եմ անում կատարը. տատը ում
ինչ որ տրւել է, այն է նրանը:

— Ըջմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը: Եւ նազիկը գոհ չըմնաց, և վէճը երկար շարունակեց: Բայց տատը չէր լսում, նա գլուխը դրել էր բարձին և քնել: Եւ չէին կարող զարթեցնել: Վեր կացան, իրանք էլ մտան տեղերը:

2.

Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքեցին տատի մօտ, որ շարունակի հէքիաթը: Նա էլ սկսեց.

„Անցած գարնանը մեր պարտիզի ծառի վրայ մի սիրուն կրկու կար: Ես նստած էի ծառի տակին, և դուք մէկ-մէկ եկաք ինձ մօտ:

Երբ որ Արշակը ներս մտաւ, կրկուն կանչեց՝ կո՛ւ—կո՛ւ:

Եկաւ Զողիկը, ասեց՝ պո՛ւ—պո՛ւ:

Եկաւ Տիգրանը, ասեց՝ տո՛ւ—տո՛ւ:

Եկաւ Վանին, ասեց՝ գո՛ւ—գո՛ւ:

Եկաւ Հովհոսիկը, ասեց՝ բո՛ւ—բո՛ւ:

Եկաւ Նազիկը, կրկուն էլ ոչինչ չասեց, թուաւ զնաց...

— Օ՛խ, օ՛խ, Նազիկ, օ՛խ, օ՛խ, կրկուն քեզ համար ոչինչ չի ասել,— միաբերան ձայն տրւին երեխէքը:

*

*

Նազիկը շատ նեղացաւ, թէ ինչո՞ւ կրկուն իր համար ոչինչ չի ասել, և սկսեց լաց լինել: Տատը նրան ասեց.

— Նազիկ, գիտե՞ս ի՞նչու կրկուն քեզ համար բան չասեց, նա վախեց քեզ բան ասել: Ինչ որ ասէր, դու չպիտի հաւանէիր, ուրիշն էլ իրանը քեզ չէր տալու, ինչպէս անցած երեկոյին:

— Տատի ջան, տատի, որ մէկ էլ կրկուն գայ, ասա ինձ համար էլ մէկ բան ասի, աղաչեց Նազիկը, և նրանից յետոյ շատ խելօքացաւ:

ԱՆՏԱՌԻ ՄԱՆՈՒԿԸ

1.

Անտառի խորքում մի ճօճ կար կապած
և նրա մէջը մի մանուկ դրած:

Լաց էր լինում մանուկը:

Մայր չըկար մօտը, որ ծիծ տար, հայր
չըկար՝ որ պահպանէր:

Անտառումը մարդ չկար:

Մի գլթոտ պախրակով կաթնալից կըրծ-
քով եկաւ ճօճի մօտ իր հորթուկի հետ և
տխուր ձայնով երեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ, որք ես մնացել.
Քո անբախտ մօրը գերի են տարել.
Նա գնաց, կորան, էլ յետ չի գալու,
էլ ոչ մի անգամ քեզ ծիծ չի տալու:
Նա քեզ փաթաթեց լայն տերևներով,
ձօճի մէջ կապեց «նանիկ» ասելով,
Նա լաց էր լինում աղի արցունքով,
Իր վերջին նանիկն ասում էր լալով.

«Նանան, բայիկս, նանան,
Մեծատերև թաթաշոր,
Մանրատերև ոտաշոր.

Քամին կանի, ժած կըտայ,
Պախրէն կըզայ, ծիծ կըտայ,
Նանան, զառնուկս, նանան»:
Ահա եկել եմ, որ քեզ ծիծ տամ ես,
Պահեմ, պահպանեմ իմ հորթուկի պէս:

2.

Պախրան ծիծ տըլաւ երեխին:

Երեխան կշտացաւ ու քնեց: Պախրան իր
հորթը թողեց երեխի մօտ, իսկ ինքը գնաց
արածելու, որ կաթը շատացնի և երկուսին
էլ ծիծ տայ:

Հորթը մնաց երեխի մօտ, օրօրեց նրան
և նանիկ ասեց.

Նանան, մանկիկս, նանան.
Իմ մայրը քո մօր նման չի,
Ամեն խոտից կծիլ չի,
Ամեն ջրից խմիլ չի,
Ամեն տափի նստիլ չի:
Նա սարէսար ման կըզայ,
Որք կըզտնի, ծիծ կըտայ.
Նանան, մանկիկս, նանան.

3.

Պախրան կուրծը լիքը յետ դարձաւ
արօտատեղից և ծիծ տըլաւ երեխին էլ,
հորթին էլ:

Ով որ տարով կրմեծանայ, մեր երեխան օրով մեծացաւ: Զատ շանցաւ, նա դուրս եկաւ ճօճիցը. մի օր չորեքթաթ տրւաւ, միւս օրը ոտքի կանգնեց: Մի քանի անգամ սլկըհաց, վէր ընկաւ, բայց շուտով ամրացաւ և սկսեց պախրի հետեից վազվրդել:

4.

Մի թագաւորի որդի չէր լինում: Երագումն ասացին. «Թագաւոր, Ասուած քեզ մի որդի պիտի տայ անտառի խորքումը»:

Մէկ անգամ անգաւակ թագաւորը որսի գնաց իր որսորդների հետ:

Զատ ման եկան, ոչինչ չըզտան, ոչ մի որս չըպատահեց նրանց:

Բայց որ հասան անտառի խորքը, այնտեղ մի պախրի հետք գտան և նրա մօտ երեխի ոտնատեղեր:

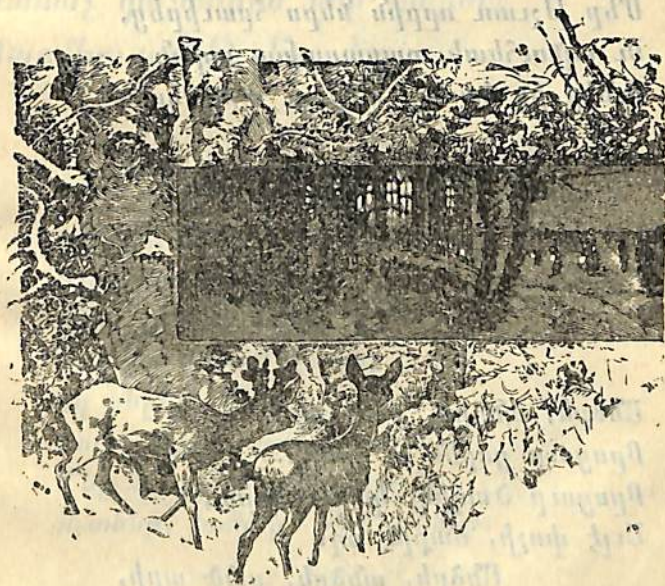
Ամենքը մնացին զարմացած և չէին հաւատում, որ երեխի կըլինի ոտնատեղերը, բայց թագաւորն իսկոյն յիշեց իր երազը և հրամայեց որսորդներին, որ երեխի հետքը քնն, և ուր որ լինի, գտնեն նրան:

Որսորդները գնացին, և երկու ժամ չան-

ցած՝ մի ուրուն տղայ բերին թագաւորի մօտ և պատմեցին, թէ ինչպէս գտան նրան պախրի ծիծը ծծելիս:

Թագաւորը շատ ուրախացաւ: Երեխին գրկեց, համբուրեց և անունը դրաւ Պախրատուր:

Պախրատուրը մեծացաւ թագաւորի պալատումը, լաւ ուսում առաւ, վերջը դառաւ թագաւոր և մեծ գօրքով գնաց, իր մօրն ազատեց գերութիւնից:

Որբի պահողն Աստուծ է:

Փայլուն արևը արդէն մայր մտաւ,
 Լուսինն էլ վաղուց գնաց, թաք կացաւ:
 Գիշերւայ մութը աշխարհս պատեց
 Եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:
 Ամեն մարդ քաշւեց, իր տունը մտաւ,
 Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ:
 Միայն մի խեղճ որբ, որ չունէր հայր, մայր,
 Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր, ոչ եղբայր,
 Ոտքերը բոբիկ, տկո՛ր ու քաղցած,
 Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:
 Բարի տանտէրը վերեկից նայեց,
 Մեր թշուառ որբին ներս հրաւիրեց,
 Եւ այնուհետև տարաբախտ տղան
 Ունէր իր համար տէր ու տիրական:

Ա ն ձ ր և

Անձրև, անձրև, ցած արի.
 Բըսցուր ցորեն ու զարի.
 Բըսցուր ծաղիկ, կանաչ խոտ,
 Աւլէ փոշի, մաքրէ օդ:
 Անձրև, անձրև, ցած արի,
 Գալըղ ամենուս բարի:

Ճ օ լ ի (արևաբեր).

Ճօլի, ճօլի, ճօլ չըկայ,
 Խաւիժ անեմ, եղ չըկայ,
 Ճօլին ընկել է ծովը,
 Ծովիցը հանող չըկայ:
 Չըվան բերէք, դուրս հանենք,
 Թոկ բերէք, կցան անենք,
 Չու բերէք, թաթին ղենք,
 Եղ բերէք, վարսը քսենք:
 Խովը պատումն է ժանգոտել,
 Չեիչը տափումն է ժանգոտել,
 Կանաչ դաշտերին ենք կարօտ,
 Կարմիր արևին ենք կարօտ:

Նուրի (անձրևաբեր).

Նուրին, նուրին եկել է,
 Աչքա հուրին եկել է,
 Ձիւա շապիկ հագել է,
 Կարմիր դօտիկ կապել է.
 Եղ բերէք, վարսը քսենք,
 Ջուր բերէք, գլխին ամենք,
 Մեր նուրինի փայր տըւէք.
 Ուտենք, խմենք, քեփ անենք:

Ծննդեան երգ

Ալէլուիա, ալէլուիա.
 Ջրօրհնէքը ճրագլուսով,
 Ջատիկը՝ արեւուսով.
 Թէ քնած էք, վեր գարթեցէք,
 Թէ դարթուն էք, լաւ լսեցէք:

Մարիամ եկաւ լալով լալով,
 Լալով լալով, մղկըտալով.
 Լուսաթաթախ մանուկ ծնեց,
 Ծով ու ցամաք լուսով պատեց:

Ձեր տունըն է չորեքսինի,
 Չորս սիններից սրն է սալի *).

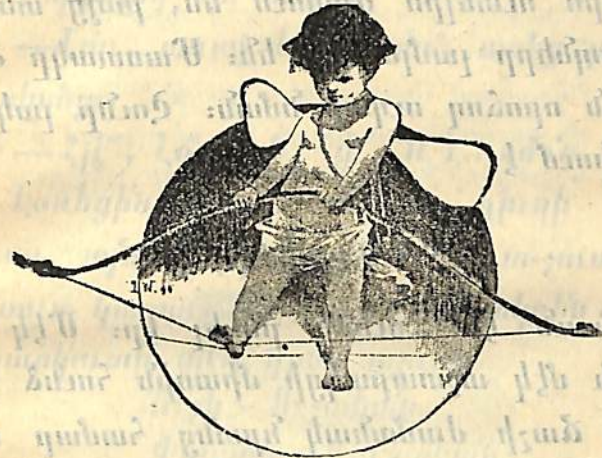
Սալը շարակամի սրտին,
 Սպրի բարեկամի որդին:
 Տունըչն, տունըչն.

Ձեր տղայոց անունն ի՞նչ է.
 — Հայկ ու Արամ է.

Դրանք նստեն մէկ սեղանի,
 Գինի խմեն Նախջրլանի,

*) Սալ. տափակ քար:

Ձեր թշնամուն զետը տանի,
 Գայլագռուը աչքը հանի.
 Մէկ պոչատ հաւ, մէկ ըստիլ: *) եղ
 Տըւէք՝ ալէլուիան տանի:

Ուտելիք և խմելիք.

Մարդը ուտում է, խմում է, կրծում է,
 ծծում է, խըպըշտում է, կուլ է տալիս, լամ-
 լամում է: Գինին խմում են, խակ քացախը
 ուտում են իրան գլխու կամ կերակուրի մէջ:
 Կաթը բրթում ուտում են իրան գլխու և
 թէյի հետ խմում են: Երեխան ծծում է մօր
 կաթը: Մսաջուրը, խաշուն, շորլան թանկ-

*) Ըստիլ=գըլանքա=մէկ ֆունտ.

սպասը, փթրուկը, մախոխը ուղտն էն և խրպշտում են: Միսն սւտում են, իսկ ոսկորը կրծում: Գեղը խմում են, եթէ ջրի է, իսկ դեղահատերը կուլ են տալիս: Պինդ կերակուրներն ուտելիս ծամում են, բայց ատամ չունեցողները լամլամում են: Մաստակը ծամում են որոճող ուղտի նման: Հունը լակում է, լափում է:

Պ զ ա լ - փ ո ղ .

Ամառն էր: Հունձն ընկել էր: Մէկ լօռեցի և մէկ աշտարակցի միասին հունձ էին անում: Ճաշի ժամանակ նրանց համար մածուն բերին մի մեծ մաթրաթով, բայց երկու գդալի տեղ մէկն էին բերել:

Երբոր մածնի բրթուճը պատրաստեցին, աշտարակցին ասեց.

— Գդալը մէկ հատ է. արի գդալ-փոխ անենք, գդալ-փոխ ուտենք:

Լօռեցին չրհամաձայնեց, ասեց.

— Թող ես գդալով ուտեմ, դու ձեռով կեր:

— Ո՛չ, պատասխանեց աշտարակցին: Որովհետև գդալ-փոխ չես ուզում, արի մէկ

բան ասեմ, այնպէս անենք: Ով որ մեզանից եօթը գիւղի անուն տայ վրայ վրայ, շուտ-շուտ, գդալով նա ուտի:

— Լնւ. առաջ ես կասեմ. ասեց լօռեցին ու սկսեց:

— Հլէ, Լճ... ուի, հլէ, Ու... զո՛ւն... լնր...

Լօռեցին միայն երկու գիւղի անուն տրւաւ, այն էլ չկարողացաւ շուտ-շուտ ասել ու սուս կացաւ. Յետոյ աշտարակցին սկսեց, և կարկուտի պէս վրայ տրւաւ.

Ուշի — Ուշական

Փարսլի — Բիւրական

Թալին — Թալիշ — Մաստարա,

Գդալի պոչը դէսն արն:

Ասեց ու գդալն առաւ լօռեցու ձեռքիցը: Լօռեցու բերանը մնաց բաց, բայց էլ ինչ կարող էր անել. խաղը տանուլ էր տրւել...

Ճուտասերուկներ.

1. Ուսուցիչն ուսուցչին ասեց սնուցիչ
Մնուցիչը սնուցչին ասեց ուսուցիչ:
2. Ծափ ճուտը ճմբան ծերին ճիտը ծուռ:
3. Ակնակապ Ակոր ապէր դու ինձ համար
մի ջուխտ ակը կապի ես քեզ ասեմ քեզ
արքայութիւն ակնակապ Ակոր ապէր:

Խելօք զլուխը.

Բերանն ասեց. ես ամեն ինչ կուտեմ,
կըխմեմ:

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Ձեռքն ասեց. ես ամեն ինչ կըշինեմ,
կըքանդեմ:

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Լեզուն ասեց. ես ինչ ուզեմ՝ կասեմ,
կըպատմեմ:

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Ոտքն ասեց. ես ամեն տեղ կերթամ,
ման կըզամ:

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Բերանն ու ձեռքը, լեզուն ու ոտքը
ասացին զլխին.

Ինչո՞ւ ես „հը՛մ“ անում:

Գլուխը պատասխանեց.

— Ի՛նչ անէք-չանէք, առաջ ինձ պիտի
հարցնէք:

Բերանը մնաց բաց, իսկ լեզուն կըմ-
կըմալով ասեց.

— Հա՛... ըղըղորդ, ըղըղորդ է ասում
զըզըզըլուխը...

Ոտքով ման եմ գալիս,

Ձեռքով աշխատում,

Աչքով տեսնում եմ,

Սկանջով լսում.

Իսկ իմ շարն ու բարին,

Իմ լան ու վատը

Ո՞վ է իմանում.

— Խելօք զլուխս:

Հինգ զգայարանք.
 Ես աչքով տեսնում եմ,
 Ականջով լսում,
 Քթով հոտ եմ անում,
 Լեզուով ճաշակում.
 Իսկ ցուրտն ու տաքը,
 Կոշտն ու կակուղը
 Ինչով եմ զգում.

— Բոլոր մարմնովս եմ շօշափում:

Արհեստ ընտրող մանուկը

Թորոսի որդին մի ծոյլ տղայ էր, ոչ գիր էր սովորում և ոչ մի արհեստ:

— Ի՞նչ արհեստ սովրեմ. — փնթփրնթում էր նա. — կլեկչութիւնը շատ լաւ արհեստ է, բայց բոբիկ ոտքով, ամանում կանգնել, արագ պտրտել, դա այնքան հեշտ չէ: Աւելի հեշտ է փուքսի փշելը, բայց այդ իմ ձեռքում երկար չեն թողնիլ. Վարպետ էլ դառնամ, ի՞նչ եմ անելու, պէտք է մատներով փոքր ինչ բամբակով տաք-տաք պղնձին նաշաղիր քսեմ, ձեռքերս այրեմ: 2է, այդ իմ բան չէ:

— Գարբնի մօտ կերթամ. այնտեղ էլ փուքս կայ, ձմեռն էլ տաք է, բայց մեծ ուժ պէտք է այդ գործի համար. Ահագին մուրճով երկաթը ծեծել, որ նա տափակի, — ես այդ չեմ անիլ, ինչ կուզի լինի.

— Նալբանդը լաւ է: Մեխի ծայր սրել և պայտեր շտկել, այդ շատ դժուար չէ. բայց մէկ ամենի ձիու ոտք բռնել, ծնկանը դնել — երկիւղալի է. ձիու արացին իմ ընկերների ապտակից թռնդ է: 2է, իմ կարծիքով դա լաւ արհեստ չէ:

Գերձակութիւնը մաքուր արհեստ է, լաւ միտս ընկաւ: Բայց ի՞նչ եմ ասում, ամբողջ օրերով ծալպատիկ նստել, գլուխ քաշ գցած կարել ու կարել, ոչ խաղալ կըլնի և ոչ վազվրդել: 2է, դա էլ բան չէ.

— Ինչո՞ւ չըզնամ, որմնաղիր դառնամ, բարձր պատերի ծայրերին կանգնեմ, այնտեղից կանչեմ. — ,քար ու կիր տըւէք, աղիւս ձգեցէք“: Այսպէս կըզոռամ և կըհրամայեմ, որ աշխարհք տեսնի, թէ ես վարպետ եմ, գործս լաւ գիտեմ: Բայց վայ թէ յանկարծ այդ բարձր տեղից ոտքս սլկընի

և թրմփալով ներքև գլորւի մ: 2է, այդ հեշտ
գործ չէ և ոչ իմ բանն է:

— Երեւի չկայ այնպիսի արհեստ. որ ես
հաւանեմ, գնամ սովորեմ: Թէ հիւան դառ-
նամ, ոտքս կըկտրեմ. կօշկակար դառնամ,
ձեռքս կըծակեմ. ոսկերիչ դառնամ, մատ-
ներս կայրեմ. թէ բրուտ դառնամ, ցեխ
պիտի կոխ տամ. վարժարան գնամ, գիր
պիտի սովորեմ: 2է իմ կարծիքով, ամենից
լաւ է՝ ոչինչ չըչինեմ, ոչինչ չըսովրեմ:
Բայց այնուհետև ես ի՞նչ կըդառնամ:

Ծ ո յ Լ ա ղ ջ ի կ

Բանն ի՞նչ կանեմ, կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է.

Մետաքս պիտի որ մանեմ,

Մաստակ պիտի որ ծամեմ,

Կտերը տիտիկ*) անեմ,

Անցնողին մտիկ անեմ.

Ուտե՛մ, խմե՛մ,

Մթնի՛, քնե՛մ:

Ա ո ա ծ ն ե ը

Իմացողին մին, չիմացողին հազար ու
մին: — Իմացողին մէկ ասա, չիմացողին հա
կանց, հա անաս. — Սեին սապոնն ինչ անի,
խեին խրատն ինչ անի: — Ով որ երգի ամա-
ռը, նա պար կըգայ ձմեռը. — Մի բաժակ
ջուր, ով ուզի՛ տուր: — Էսօրւայ փուշը էզուց-
ւայ նուշը: — Հացն ուտելով, բանն անելով:
Ապրել կայ՝ երկաթ է, ապրել կայ՝ արծաթ է:
2ըւի գողը ձիու գող կըդառնայ: Տաշած քարը
գետնին չի մնալ: Ծերանաս, ծերի պատին
իմանաս: Կուշտը քաղցածին մանր կըբրթի:

*) Կտերը տիտիկ անել — կտրին նստել:

Ուլերն ու գայլը

Լինում է, չի լինում մի այժ: Այս այժն անտա-
ռումն իրան համար տուն է շինում և իր փոքրիկ ու-
լերի հետ բնակում է նրա մէջ: Ամեն առաւօտ այժը
զուրս է գնում արածելու: Գնալուց առաջ նա ասում
է իր ձագերին. «Որդիք, դռները փակեցէք, հանդիստ
կացէք և զրսից ով էլ գալու լինի, դուռը բաց
չանէք»: Ասում է ու գնում: Դաշտումը լաւ արածե-
լուց, կուրծը կաթով լցնելուց յետոյ՝ այժը տուն է
գալիս: Տան դռները փակ են: Նա պոզերով դուռը
ծեծում է ու կանչում:

«Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալ-պտուրիկ այժիկներ,
Ելէք, բացէք տան դուռը,
Պատրաստ է ձեր ապուրը»:

Ուլերը բաց են անում դուռը: Մայրը ծիծ է
տալիս նրանց և կրկին գնում արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու լսում է գայլը: Նա
մտքումը գնում է, որ խարելով ներս մտնէ ուլերի
փարախը, հրք մայրն այնտեղ չլինի: Մի օր, երբ
այժը զուրսն է լինում, գայլը կամաց-կամաց գալիս
է, թաթով դռանը խփում է ու կանչում.

«Չալիկ մալիկ ուլիկներ,
Չալ-պտուրիկ այժիկներ,
Ելէք, բացէք տան դուռը,
Պատրաստ է ձեր ապուրը»:

Ուլերը մի լաւ ազանջ են գնում նրանք հասկա-
նում են, որ դուռը թըխ-թըխկացնողն իրանց մայրը

չէ, և պատասխանում են: «Դու մեր մայրը չես, կո-
րիւր-հեռացիր այդտեղից, մեր մայրը բարակ ձայնով
ու քաղցր է մկրկում. դուռն էլ պոզերով է ծեծում»:
Ասում են ու դուռը բաց չեն անում: Գայլը թողնում
հեռանում է: Փոքր ժամանակից յետոյ գալիս է մայ-
րը: Նա գովում է ուլերին, որ դուռը բաց չեն արել:
— Դուք շատ լաւ էք արել, որդիք, որ դուռը բաց
չէք արել, թէ չէ՝ նա ձեզ ամենքիդ էլ կուտէր:

Պ ա ո աւ ն ու ա յ ծ ր

Կար չըկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ,
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այժիկ.
Չալիկ մալիկ,
Կաթնատու այժիկ:

Պառաւը ձմեռը
Այժիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց.
Սիրով յօժար
Նըրա հետ կիսեց
Երբ ձիւնը հալեցաւ,
Իրսաւ կանաչ խոտ.
Պառաւն իւր այժիկը
Դուրս տարաւ արօտ.
Ուրախ — զըւարթ
Դուրս տարաւ արօտ:

Թանձր մառախուղը դետինը պատեց.

Պառաւի առջևից այծը կորցրեց.

Ափսոս, ափսոս,

Այծը կորցրեց:

Պառաւը լաց էլաւ, իսկ գայլը օճնաց,

Մոլորւած այծիկը բարձր մրկըկաց.

Մըկը՛կ, մըկը՛կ,

Այծը մրկըկաց:

Գայլն իսկոյն մօտեցաւ, այծին շալակեց.

Պառաւը ետևից բարձրաձայն գոչեց

«Հայ-հայ, վայ-վայ»:

Բարձրաձայն գոչեց:

Խեղճը մնաց կանգնած, մի փունջ խոտ ձեռին:

Անմխիթար ձայնով կանչելով այծին.

«Ե՛կ, — եկ, եկ, — եկ»:

Կանչելով այծին:

Ճ ա խ ա ր ա կ

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,

Մանիր սիպտակ մալանչներ,

Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,

Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Ձէթ եմ ածել ականջները,

Նոր շինել եմ շրտրւիկ,

Գէ՛հ, շուտ շարժիր լայն թները,

Ոստեր շինիր սրբուլիկ:

Մանիր մանիր իմ ճախարակ,

Լիսեռնիկդ պտըտիր,

Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,

Իլկիդ վրայ փաթաթիր:

Տիգրանիկս գուլբա շունի,

Հանդ է գնում ոտաբաց.

Գարրիէլս շուխա շունի,

Միշտ անում է սուգ ու լաց:

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,

Մանիր սիպտակ փաթիլներ,

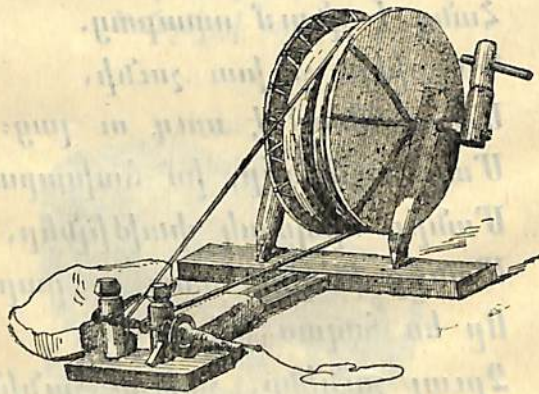
Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,

Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Չըւալ շունինք, շաթու շունինք,

Ոչ սամուէն, ոչ պարան,

Այսպէս ազքատ դեռ եղած չենք,
 Կտրուել է ամեն բան:
 Դեռ հարս էի, որ գործեցի,
 Քանի կարպետ, խալիչա,
 Բայց գրանցից շուտ գրկեցի,
 Հիմա շունիմ մի քեչա:
 Կարմիր օրս երբ սևացաւ,
 Եւ պարտք մնաց թէև քիչ,
 Պարտատիրոջ սիրտն էլ սևցաւ,
 Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սիպտակ քուլաներ,
 Մանիր թեւեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Հանե լ ու կ.
 Օհանն ու Վանին հանելուկներ էին ա-
 սում: Ինչ որ մէկն ասում էր, միւսը գտնում
 էր: Վերջը Օհանն ասեց.
 — Այն ի՞նչ է. „Տակը քար է, քար չէ.
 գլուխը քար է, քար չէ. խոտ կուտի, կով
 չէ. ձու կածի, հաւ չէ“:
 Վանին շատ մտածեց, շատ բանի ա-
 նուն տըւաւ, չեղաւ, չըգտաւ: Յետոյ ասեց.
 չեմ գտնում, ասա տեսնեմ ինչն է:
 — Դէ մի քաղաք տուր, ասեմ:
 — Երևանը քեզ:
 — Չեմ ուզում Երևանը:
 — Ըուշին քեզ:
 — Ըուշին էլ չեմ ուզում:
 — Ալէքսանդրապօլ, Նուխի, Բարու,
 Նախիջևան:
 — Չեմ ուզում, չեմ ուզում, չեմ ուզում:
 Բա ո՞րը կուզես, Օհան:
 — Թիֆլիզը:
 Է՛հ, քեզ լինի, դէ ասա:
 — Դեռ ականջ դիր: Ուտեմ խմեմ, Թիֆ-

լիզ, հագնեմ մաշեմ, Թիֆլիզ: Ես մի քահ-
լան ձիու վրայ նստեմ, դու մի լղար ջորու
վրայ: Ես ուտեմ մածուն ու կաթ, դու ու-
տես բորբոսնած ճաթ:

— Բաւական է, դէ ասան:

— Ասեմ. այն է, որ վրան կանգնում ենք
ու ասում. «Կորան, կորա, պապոնց տուն.
կորան, կորան, պապոնց տուն»:

Հան, խմացայ, կրիան է:

Հիմա դուք առացէք, ինչ հանելուկներ գիտէք:

Բ ա ո ա խ ա դ

Պօղոսն ու Պետրոսը բառախաղի էին տալիս:
 Պօղոսը վարժեաժ էր, իսկ Պետրոսը նոր էր սովորում:
 Ահա թէ ինչպէս էին խաղում.

Պօղոս. Պետրոս, ասան — տունը:
 Պետրոս. Տունը:
 Պօղոս. Քեզ կձի շունը:
 Պօղոս. Ասան — դուրը:
 Պետրոս. Դուրը:
 Պօղոս. Ընկնիս ջուրը:
 Պօղոս. Ասան — պան:
 Պետրոս. Պան:
 Պօղոս. Ուտես թանէ սպան:
 Պետրոս. Էլ չեմ ասում. հիմա ես կըհարցնեմ քեզ:
 Պօղոս. Լաւ, հարցրու:
 Պետրոս. Ասան — ծիտ:
 Պօղոս. Ծիտ:
 Պետրոս. Ուտես մախոխ:
 Պօղոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս: Ես ասում եմ ծիտ, դու
 ասում ես մախոխ. այդ ինչպէս կարելի է. տես-
 նում ես՝ նման չեն: Դեռ սպասիր, էլի ես կը-
 հարցնեմ — Ասան — ծիտ է:
 Պետրոս. Ծիտ է:
 Պօղոս. Պետրոսն անմիտ է:
 Պետրոս. Է՛հ, էլ չեմ ասիլ. ես անմիտ չեմ:
 Պօղոս. Լաւ, շարունակենք, էլ այդպէս չեմ ասիլ:
 Ասան — հաւ է:

Պետրոս. Հաւ է:
 Պօղոս. Պետրոսը լաւ է:
 Պօղոս. Աստ — սանձ:
 Պետրոս. Սանձ:
 Պօղոս. Պետրոսն ուտի տանձ:
 Պետրոս. Հիմա ես կըհարցնեմ: Աստ — սամի:
 Պօղոս. Սամի:
 Պետրոս. Հաքարը ծամի:
 Պետրոս. Աստ — հաց:
 Պօղոս. Հաց:
 Պետրոս. Մի քիչ կաց:
 Պօղոս. Է՛հ, բաւական է, դու լաւերը շէս իմանում:

Ծ ա ու ե ռ ի գ ա ն գ ա տ ը

Մեր տըւած փայտից կրակ են անում, տուն տաքացնում, թոնիքը վառում, կերակուր եփում, փափուկ հաց թխում, ուտում կշտանում, բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում. այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր, մարագներ, ժամեր ու վանքեր, մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան և այլ շատ տեսակ կահ ու կարա-

պիր: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում՝ գետերով անցնում. սայլեր են շինում՝ ամեն ինչ կրում. գութան են շինում՝ հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում՝ եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում՝ մանկիկ օրօրում. քանոն են շինում՝ տետրակներ տողում. նաւեր են շինում՝ ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՞վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խընձոր. նուռ ու սերկեխ, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ, ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը... և քանի՜ տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սպիտակ. և այդ ամենը մարդիկն են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուք որ մեծանաք. մեզ խնայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր

հանդերում, ձեր պարտէզներում ծառեր
տնկեցէք:

Ուսումնարան.

Դաշտը սիրուն է դալար բոյսերով
եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:
Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով,
Փունջ-փունջ կախտուած իր պտուկներով.
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
իր առաքինի, խելօք սաներով:
Աստուած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդաստանը իր մշակներով.
Եւ մենք նորանում գուգւինք, զարգարւինք
Ինկեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջերով:

Ծ ի ծ ե ո ն ա կ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի
հանգստանում, այլ միշտ թռչելով, դէս դէն
ընկնելով նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում—խոտ ու կաւ կրում,
իր բունը շինում, բմբուլով լցնում, լաւ
փափկացնում ու մէջը մտնում:

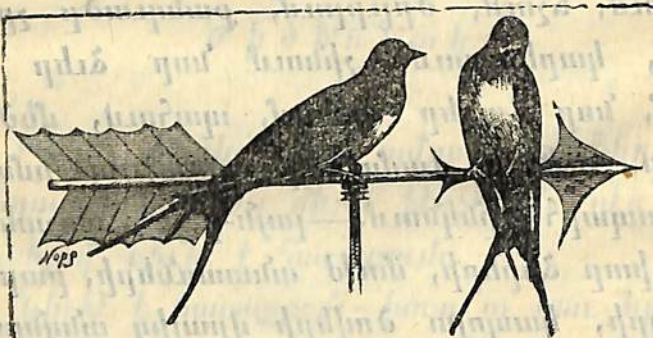
Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և
երեք շաբաթ վրան թուխս նստում, ձա-
գուկներ հանում:

Փափլիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ,
մայրը թռչում է, դէս ու դէն ընկնում, մթեղ-
ներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում,
սիրուն ձագերը թեւաւորում են, բնից դուրս
թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ
ընկնում, լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձո-
րերի, մութ անտառների, բարձր սարերի,
կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու
տեղ գնում:

Ձմեռն անցնում է, զարունը մտնում,
մեր ծիծեռնակը էլի գալիս է, իր բունը
գտնում, ճշում, ծրլւրլում, քանդածը շրտ-
կում, կարկատում, շինում նոր ձեր ա-
ծում, նոր ձագեր հանում, պահում, մեծա-
ցնում, աշնան ժամանակ, առաջւայ նման,
ճանապարհ ընկնում,—լայն-լայն դաշտերի
խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր
սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում,
հեռու տեղ գնում:

Թիժեռնակ, ծիժեռնակ, դու գարնան սիրուն թռչնակ,
 Դէպի ուր, ինձ ասա՛, թռչում ես այգալէտաւրագ,
 Ախ, թռիր ծիժեռնակ, ծնած տեղս՝ Աշտարակ:
 Անգ շինիր քո բունը—հայրենի կտուրի տակ:
 Անգ հեռու ալևոր հայր ունիմ սգաւոր,
 Որ միակ իւր որդուն սպասում է օրէցօր:
 Երբ տեսնես դու նորան, ինձնից շատ բարե արա,
 Ասա՛ թող նստի լայ իւր անբախտ որդու վրայ:
 Դու պատմիր, թէ ինչպէս աստ անտէր ու խեղճ եմ ես.
 Միշտ լալով, ողբալով. կեանքս մաշեի եղել կէս:
 Ինձ համար ցերեկը մութ է շրջում արեգը:
 Ինչերը թաց աչքիս բունը մօտ չի գալիս:
 Հուտով սառ հողի տակ կը պարկեմ այստեղ մենակ.
 Թողնելով հօրս սրտում ցաւալի յիշատակ:
 Դէհ, սիրուն ծիժեռնակ, հեռացիր, գնա՛ արագ
 Դէպի հայոց աշխարհը, ծնած տեղս—Աշտարակ:

Մ ե դ ու ն ն Մ ա ր դ ը . —

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տիրոջը:
 —Քո կենդանիներից ո՞րն է ամենից
 օգտակարը:

—Գիտեմ, դու երևի կարծում ես, թէ
 ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալ-
 ւում ես, պատասխանեց տէրը:

—Ի՞նչպէս, տէր, ո՞րն է այն կենդանին,
 որ ինձանից աւելի օգտակար է:

—Ոչխարը:

—Այդ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարը իմ հա-
 սակալիցս չէ: Նա մի ահագին կենդանի է,
 իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ իմ
 ընկերների հետ համեմատես:

Ընտ բարի: Զերամը քեզ պէս փոքր է,
 բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

—Զերամը ո՞րն է:

Զերամն այն իմաստուն որդն է, որ
 մեզ համար աննման քնքոյշ մետաքս է շինում:

Հն, իմացայ. Այդ այն շատակեր ճի-
 ճուն չէ՞, որ անզաղար կերակրում էք թը-
 թան տերևներով:

—Նա ինքն է. Մ յ մ ՝ օ ը յ Մ

—Բայց գիտե՛ս, տէր, նրա շափ որ մեզ էլ կերակրէք, մենք մեզրի տեղ ոսկի կը շինենք ձեզ համար. Դուք ոչ մի կենդանի չունիք, որ իր կերակուրը մեզ նման ինքը լինի շինելիս և ուրիշներին էլ բաժին լինի տալիս: Այնպէս չէ՞, պարոնս:

—Այո, այդ կողմանէ դու ուզիղ ես, մենք դէպի ձեզ շատ աստերախտ ենք, որովհետև բոլորովին անխնամ ենք թողնում ձեզ. . .

Մեղուն ուրախացաւ տիրոջ պատասխանիցը և թուա նստեց վարդենու վրայ.

Մեղուն թողեց իր փեթակը
Տըզտըզալով, տըզտըզալով:
Մեղուն թուա ծաղկէ ծաղիկ,
Մեղըր առաւ քաղցըր անուշիկ,
Մոմը տարաւ հոտոտ լուսիկ,
Պըզպըզալով, պըզպըզալով:
Անուշ մեղըր մանը տըզոց,
Գեղին մոմը՝ ամեն սըբոց,
Իսկ շարերին կըճ ու խայթոց,
Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

Կենդանիների վէճը.

Եզը, Կովը և Զունը վիճում էին միմեանց հետ և ամեն մինը սնդում էր, թէ մեր տէրը ամենից շատ ինձ է սիրում:

—Ի հարկէ, նա ինձ ամենքիցը շատ է սիրում, ասում է Եզը, և գիտէ՞ք ինչու համար: Նրա համար, որ ես եմ նրա արօրն

ու տախանը քաշում, ես եմ նրա համար անտառից փայտ բերում: Նա ինձ է լծում սայլումը և իր ցորենը տանում ջաղաց, այնտեղ ալիւր շինում. յետոյ էլի ես եմ տանում քաղաք, ուր նա ծախում է այդ ալիւրը և իր տան համար առուտուր անում, երեխանց համար հագնելիք առնում: Ուրեմն, դուք ի՞նչ էք կարծում, ես որ չըլինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր ապրել:

—Այդ ճշմարիտ ես ասում, ասաց Կովը: Բայց մեր տէրն ինձ ամենքիցդ աւելի որ սիրում է, այդ նրա համար է, որ նա իմանում է, թէ քեզ նման աշխատասէր ու ժրջան Եղնուկին ես եմ պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ նրա բոլոր գերդաստանն իմ կաթովս եմ պահում: Այն մածունն ու կարագը, այն սերն ու կաթը, այն եղն ու պանիրը, այն տաք-տաք թանէսպասը, որ ամեն օր խրաչտում են, ո՞ւմ տըւածն է: Տեսնում էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլինիմ, բոլորը քաղցած կըկոտորւին:

—Դու էլ ես ճշմարիտ ասում, սիրուն Կովիկ, սկսեց Չունը: Ո՞վ կարող է ուրա-

նալ քո լաւութիւնը: Ըստ անգամ ես ինքս էլ եմ մասնակից լինում քո տըւած անուշ թանին: Մեր տանտիկինն ամեն խնոցի հարելիս թանիցն ինձ բաժին է տալիս: Ով որ քո լաւութիւնն ուրանայ, երկու աչքով կուրանայ: Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ ոքի լաւութիւն չեմ կարող ուրանալ: Բայց գիտէ՞ք ինչ կայ: Դուք մի նեղանաք, որ մեր տէրն ինձ ամենքիցդ էլ շատ է սիրում: Դրա համար մեծ պատճառ կայ և ահա ասեմ, թէ ի՞նչ է դրա պատճառը. . .

Եւ Չունն սկսեց մէկ-մէկ հաշել, թէ ինքն ինչ ու ի՞նչ է անում:

Ասած է՝ շունը որ հաշել սկսի, էլ չի դադարիլ: Այնքան հաշեց Եղան ու Կովի հետ, որ տէրն իմացաւ, գնաց նրանց մօտ, շան լեզուիցն ազատեց, ասելով. «Թող տուր դրանց, Բողար, դու չգիտես, որ ամենքդ էլ ինձ հարկաւոր էք. ոչ մէկդ միւսի արածը չէք կարող անել. այդ պատճառով ես ձեզ ամենքիդ էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրեցէք միմեանց:

Կ ո Ր ա ծ չ ո Ր թ Ր

Ձիւն էր զալիս փաթիլ-փաթիլ,
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր փնտրում դաշտի միջին:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծծեր կաթնով լիքը:
„Հորթուկս ո՛ւր է“ նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց.

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լուեց մի բարակ ձայն,
Կովն իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը վազեց բառանչելով,
Պառաւը զնաց տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ,
Լիք ծծերը բերանն առաւ:

Ծծեց բոլոր կաթն ու առգեց,
Տանտիկնոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւ այս անգամին
Միրով ներեց չար հորթուկին:

Մ ե ղ ու ն և Ա դ աւ ն ի ն

1. Փ ո Ր ձ ա ն ք .

Ժրաջան Մեղուն ծաղկալից զաշտում իր
մեղրի համար նիւթ էր հաւաքում: Արևի
տակին շատ աշխատելով, Մեղուն շատ յոգ-
նեց և խիստ ծարաւեց.

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ լիճ կար:
Մօտեցաւ լճին, վէր եկաւ ափին, որ ընչ

ջուր խմի, ծարաւը կտորի, նոր ուժ ստանայ,
 թուշի տուն գնայ: Հէնց որ կուացաւ, որ ջուր
 կում անի, յանկարծ գլորւեց, ընկաւ ջրի մէջ:
 Նա շատ աշխատեց, որ ցամաք դուրս գայ,
 բայց մի փոքր ալիք նրան ներս քաշեց, ա-
 փից հեռացրեց:

Այսպէս խեղճ Մեղուն ցամաքից զրկւեց,
 ջրի երեսին թեւերը փռեց և յոյսը կտրած՝
 մնաց մեկնուած:

2. Օ գ ն ու թ իւ ն.

Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի
 շատ բարեսիրտ սիրուն Աղանի. Բարի Ա-
 ղանին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր
 խեղճուկ Մեղին՝ յուսահատ փուլած ջրի ե-
 րեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտցեց և
 տարաւ Մեղի առաջևը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը
 ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով
 էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տե-
 սաւ իր մօտ բարի Աղանուն: Չատ նայեց
 վրան և ուզեց խօսել, Աղանուն գովել,

չնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սի-
 րուն Աղանին շատ լաւ իմացաւ Մեղուի
 միտքը, և ոչինչ շուգեց լսել նրանից, այլ
 թուաւ գնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն
 անէ:

3. Երախտագիտութիւն.

Մի օր մեր Մեղուն նոյն դաշտի միջին
 մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և
 տղտղալով Աղանուն գովում: Մեղուի հան-
 դէպ, մի ծառի վրայ նստած ննջում էր
 ծանօթ Աղանին:

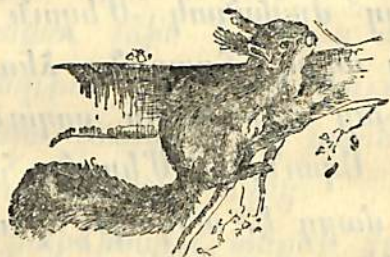
Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց,
 որ անա մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը
 կուացրած, շար օձի նման սողում սուս ու
 փուս դէպի Աղանին: Մեղուն հասկացաւ,
 որ դա շար մարդ է, անգութ որսորդ է, ու-
 զում է սպանել անմեղ թռչունին, իր բարե-
 րարին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մար-
 դու շար նպատակը:

Որսորդը շոքեց, տեղը պնդացրեց և հը-
 րացանը երեսին բռնեց: Հէնց մատը դրեց

կայծառի ոտքին և ուզեց քաշել, գործը վերջացնել, այդ իսկ բուսկին կայծակի նման Մեղուն վրայ հասաւ և շար որսորդի ձեռքն այնպէս խայթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա հրացանը նշանից շեղւեց և իր թնդիւնով անմեղ Աղանուն քնից զարթեցրեց ու տեղից թուցրեց:

Այսպէս մեր Մեղուն իր բարերարին վերահաս մահից փրկեց ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կրհնձես.
Արած լաւութիւնը չի կորչիլ:

Փ ո ը ը ի կ գ ա ո ը .

Մի փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր սպիտակ,
Մի օր գնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի:
Գաշա որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ,
էլ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի.
Այդ ու այն կողմ վազվզելով շափ էր ընկնում,

Թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում:
— Որդեակ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը.
Զգոյշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը:
Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում,
Իր խաղալն ու վազվզելն է շարունակում:
Եւ վերջապէս երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ,
Սարի գլխին իր դժութեան պատիժն առաւ.
Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած. նրա ծայրում
Մեր գառնուկը թռչկոտալով խաղ էր անում,
Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորեցաւ,
Ոտի մէկը տակովն էլաւ, կոտրեցաւ:

Մեղուն և հաւը.

Հաւը Մեղւի վրայ ծիծաղելով ասաց
մէկ անգամ.

— Ի՞նչ անշնորք ճանճ ես դու, ամբողջ
օրը ծաղկից ծաղիկ ես թռչկոտում և ոչ
մի բանի պէտք չես գալիս:

— Իսկ դու, Հաւիկ մարիկ, ի՞նչ ես չի-
նում, հարցրեց Մեղուն.

— Միթէ չըզիտե՞ս, թէ ի՞նչ եմ շինում
ես: Քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տրդ-
տղում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ
ձ՞՛ւ, գիտե՞ս մէկ ձուն քանիսն է:

Գիտեմ, գիտեմ, հասկացայ: Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում:

— Ի՞նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք մեղու:

— Հասցա եթէ քո ածածըդ ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կրկրջում, թէ հայ, հարայ, լսեցէք, իմացէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով այդքան կրկնալուն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն Հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՞նչ ես շինում, դ՞ու, որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

— Ես ինչ որ շինում եմ, քեզ պէս կրկրջալով չեմ յայտնում ուրիշներին: Ես, գլուխս քաշ գցած, մեղր եմ շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղրը: Դա հաւի կերակուր չէ, քո խելքի բանը չէ, Հաւիկ մարիկ:

Պ ս ա կ ն ե ր .

Վարդ ծաղկին լինինք նման
Եւ օրինակ հեղութեան.

Թող վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Ազնիւ սիրուն մանուշակ
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքուշ հոտ անուշիկ:

Օրինակ անմեղութեան,
Դաշտի սիրուն դու շուշան,
Եկ, գարդ եղիր մեր սլարին,
Եկ, միացիր մեր երգին:

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի.
Թող ոտը կազնի ծառին
Պսակ լինի մեր գլխին:

Սիրուն կանաչ պսակին
Թող միանանք, բարեկամք,
Եւ յոյսերս անբաժան
Մ՛նան մեզնից յաւիտեան:

Մ ա ն ու շ ա կ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով
 Ես ծաղիկ եմ անուշ հոտով.
 Թէն տունկս փոքրիկ է՝ ցած,
 Արօտներում միշտ թաք կացած,
 Բայց իմ փունջս ամենի տան՝
 Թէ աղբատի, թէ մեծատան,
 Իբրև գարնան առաջին զարդ,
 Կարէ տեսնել ամենայն մարդ.
 Ես եմ սիրուն գարնան գուշակ,
 Իմ անունըս է մանուշակ,

Ո ս կ ի և Երկաթ.

Ոսկին Երկաթին արհամարելով, ասաց մէկ անգամ. — Երանի գիտենամ, դու ինչացո՞ւ ես, որ մետաղների կարգն ես ընկելքո սև ու ժանգոտ երեսովդ մարդու վրայ զզւանք ես բերում: Նայի՛ր ինձ վրայ. տես՝ ի՜նչպէս գեղեցիկ եմ փայլում, ինչպէս շողշողում: Նայի՛ր մեր սիրուն օրիորդների ու հարսների ականջներին ու մատներին, դու կըտեսնես իմ փառքն ու պատիւը. նայի՛ր նրանց ճակատների շարքերին, դու

կըտեսնես իմ փայլն ու գեղեցկութիւնը. նայի՛ր նրանց պարանոցներին ու կուրծքերին, դու կըտեսնես իմ մանեակների ու շղթաների նրբութիւնը: Չեմ հաշոււմ ապարանջանները, գնդասեղները. գիտեմ որ դու այնքան կոշտ ու կոպիտ ես, որ այդպէս քնքուշ բաների մասին ոչ ճաշակ ունիս, ոչ հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց Ոսկուն:

— Ես չեմ ուրանում, Ոսկի աղա, որ դու գեղեցիկ ես, ամեն բանի զարգն ու զարդարանքը դու ես, գինըդ շատ բարձր է, աղբատի բան չես. բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ դուրս գուտղանում: Քո սիրուն օղակներդ ոչ ականջի լսելիքն են աւելացնում, ոչ մատներին ու կոճերին գօրութիւն ու ժրութիւն տալիս: Ճակատների փայլուն շարքերը գրլխին խելք չեն տալիս, ոչ կուրծքերի նուրբ մանեակները սրտին զուժ ու խնամք:

Ի՜նչ ասեմ մեր օրիորդներին, որ քեզ այդչափ պատիւ են տալիս, քեզ համար հաււում, մաշում ու բարակացաւ ընկնում: Իմ մի փոքրիկ ասեղը քո բոլոր զարդարանք-

ներից աւելի է օգուտ տալիս: Գիտե՞ս, Ոսկի աղա, իմ փոքրիկ ասեղը քանի՛ տուն է պահում, քանի՛ որբի կերակրում: Իմ խովին ու ձեւիչը ամբողջ աշխարհքին հաց են տալիս:

Մարդիկ ինչ որ շինում են, կամ պէտք է կտրեն, կամ պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է սղոցեն, կամ պէտք է խարտոցեն, կամ պէտք է կարկատեն: Իմ ուրազն ու կացինը որ չըլինին, իմ դուրն ու շաղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ կտրիչն ու խարտոցը, էլ կարճով էին մարդիկ քար քարի վրայ դնել, փայտ փայտի վրա՛:

Ահա այդպէս պարծենկոտ ես դու Ռուկի աղա, քո փայլից կուրացած՝ ուրիշի լաւութիւնը չես տեսնում:

Արշակի շարագրութիւնը.

Երկար ժամանակ սպասում էի, թէ երբ պէտք է ինձ ուսումնարան տանեն: Ուսումնարանի մօտովն անցնելիս՝ որ լսում

էի աշակերտների երգելու ձայնը, սիրտս մի ուրիշ կերպ էր դառնում, մտքումս ասում էի. «Նա, երբ կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը լինիմ, սրանց պէս կարգամ, սրանց պէս երգեմ, սրանց հետ խաղամ, արդեօք կարծանանամ այն օրին»:

Վերջապէս փափագիս հասայ. Հայրիկս մի առաւօտ ինձ յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը քեզ տանելու եմ ուսումնարան, և այսօր պէտք է գնամ քո ուսման պիտոյքներն առնեմ: Այն օրն էլ ես հաց չըկերայ շափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյին հայրս եկաւ տուն: Ի՞նչ ասես որ չէր առել ինձ համար. — թուղթ, թանաք, թանաքաման, դասագիրք, տեսակ-տեսակ զրշածայրեր, զրշակոթեր, զրատախտակ, քարեգրիչներ, մատիտներ, մի քառակուսի քանոն, մի սիրուն զրշահատ: Բոլորը ջոկ-ջոկ թղթերում փաթաթեցի ու դրի պահարանումս, մինչև հասաւ երկուշաբթին՝ ուսումնարան գնալու օրը:

Ն ո Ր տ ա Ր ի.

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի.
Մանր տրդոց ուրախ օր,
Բարի գաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայքն են ուրախ,
Ունին կաղին, գողինաղ,
Սալորի շոր, չամիչ, թուզ,
Փշատ, ունաբ և ընկուզ:

Մանր տղայք չըմոռնաք,
Աշխարհումս չէք մինակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան,
Աղքատ ու անօգնական:

Նորա հայր ու մայր շունեն.
Սև շոր հացի կարօտ են.
„Աղքատներին ողորմած
Եղէք“, կասէ ձեզ Ասուած:

Մ ա ն կ ա կ ա ն խ ա զ.

Ա. Աշակերտ

(ասում է անգործ մանկանը)
Ո՛վ դու մանուկ ծաղկահասակ,
Հերիք անգործ պարասյ ման գաս,
Զուր մի՛ կորցնիր ոսկի ժամերդ,
Թէ՛ չէ տգէտ, բիրտ կըմնաս:

Բ. Աշակերտ

Խղճա՛, խղճա՛ քո օրերին,
Արդէն անցաւ քո ութ տարին,
Ի՛նչ ես սովորել թափառելով,
Հասկացել ես շարն ու բարին:

Գ. Աշակերտ

Չէ որ մեղք է խղճուկ հայրրդ,
Որ կաշխատի միշտ անդադար,
Թէ՛ ինչ է իւր ուրդին մի օր
Գառնայ լաւ մարդ իրան համար:

Աշակերտաց խումբը

Գոնէ նայիր ու մեզ առ քեզ
Աշխատութեան օրինակ,
Եւ մի՛ անգին ժամանակը
Փշացրնիլ շարունակ:

Եկ, եկ, հերիք պարապ շրջես,
Գորանից քեզ օտուտ չըզայ.
Եկ վարժարան, կարգան մեզ հետ,
Որ խեղճ հայրդ ուրախանայ:

Անգործ մանուկ

Ինչի կըգամ ձեր վարժարան,
Որ գուր գերի ես դառնամ,
Ազատ, ուրախ փողոցներում
Լաւ չէ խաղամ ու ման գամ:

Աշակերտաց խումբը

Մենք էլ երբոր բոլորովին
Դասներս լաւ կըսերտենք,
Այն ժամանակ ազատ ուրախ
Խաղ կը խաղանք ու կ'երգենք:

Անգործ մանուկը

Հապա որ ձեզ վարժապետը
Միշտ կըծեծէ, կըպատժէ,
Մի՛թէ այդ վատ պատժարանը
Գալ ու նստելը կարժէ:

Խումբը

Այստեղ ոչ թէ ծեծ ու պատիժ
Այլ ուսում են մեզ տալիս,
Միայն ծոյլ, վատ աշակերտը
Նախատում է ու լալիս:

Անգործ մանուկը

Հապա որ միշտ հրամանով
Գուք կըկանգնէք, կընստէք.
Եւ ինձ նման ուզած ըոպէն
Ազատ ման գալ կարող չէք:

Խումբը

Ով որ չունի կարգ ու կանոն,
Նա աւուում է անկիրթ մարդ.
Կարգ, կանոնը մանկանց համար
Են գովական սիրուն դարդ:

Եկ, ասում ենք, եկ վարժարան,
Չես կշտանալ թափառելով
Ում ուզում ես՝ գնան, հարցուր,
Մարդ կըդառնաս ուսումով:

Անգործ մանուկը

Ես էլ կըգամ, ես էլ կըգամ,
Էլ չեմ շրջիլ պարապ, գուր.
Ես էլ ձեզ հետ միշտ կըկարդամ,
Էլ չեմ ընկնիլ դռնէ գուր:

Խումբը

Եկ մեզ մօտ, եկ մեզ մօտ,
Քեզ կընդունենք մեծ սիրով.
Միասին, միասին,
Խաղանք, խնդանք երգելով:

Բողոքը

Եկէք, եղբարք, թե թեի տանք,
Իրար զրկենք. ուրախանանք,
Քանի այդպէս դեռ մանուկ ենք,
Ուսում առնենք, խնդանք, խաղանք:

Դէհ, եղբարք, դէհ, եղբարք,
Ուրախ երգենք ու խաղանք:

Ոչ որ չունի մեզի նման
Ուրախ օրեր, գուարթ ժամեր,
Աշակերտաց կեանքն է անհոգ,
Սիրտն է մաքուր, գործն օգտաբեր:

Դէհ, եղբարք, դէհ, եղբարք,
Ուրախ երգենք ու խաղանք:

Կեցցէ, կեցցէ մանուկ հասակ,
Կեցցեն ուսում, խաղի ժամեր.
Կեցցէ յաւետ մեր վարժարան,
Կեցցենք և մենք, աշակերտներ:

Պար բռնենք ու երգենք,
Քանի որ իրար հետ ենք
Տրան լայ, լայ, լայ, լայ, լայ,
Տրան լայ, լայ, լայ, լայ, լայ...

Տղայոց աղօթք.

Հայր մեր երկնաւոր, հայր-ամեն մարդի,
Դու ինձ ամեն օր տաս հազար բարի,—
կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ
մայր, մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղբայր:
Իսկ ես ի՞նչ ունիմ, որ ի՞նչ տամ Քեզի,
առջևը կրնկնիմ, կենամ աղօթքի. ,Ճնորհող
տուր ինձ, որ ծնողներիս, ուսուցիչներիս և
իմ մեծերիս լինիմ սիրելի, իսկ Քեզ հաճելի“:

Առաւօտեան աղօթք.

Ո՛վ տէր մեր զթոտ,
Դու լոյս առաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ
Քո լոյսդ անաղօտ:
Թող լուսաւորին
Մեր միտք ու հոգին,
Որ Քո լոյս անւան
Լինինք փառարան:

Յանուն հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

Հայր մեր.

Մեր Հայր, որ երկնքումն ես, սուրբ լինի քո անունը, գայ քո թագաւորութիւնը քո կամքը լինի ինչպէս երկնքումը և երկրումս: Մեր ամենօրայ հացը տուր մեզ այսօր. Թող մեզ մեր պարտքերը, ինչպէս մենք թողում ենք մեր պարտապաններինը: Մեզ գէպի փորձութիւն մի տանիլ, այլ փրկիլը չարից, որովհետև քոնն է թագաւորութիւնը, գորութիւնը և փառքը յաւիտեան. ամէն:

Տէրունական աղօթք:

Հայր մեր, որ, յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո. եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի. Զհաց մեր հանապազօրդ տուր մեզ այսօր. Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց. և մի տանիլ զմեզ ՚ի փորձութիւն. այլ փրկեան զմեզ ի չարէ. զի քո է արքայութիւն և գորութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն.

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆՅԻ ԱԶԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. Աղայեանց՝ Ուսումն Մայրենի Լեզուի, ա. տարի 25 կ.
2. » Ուսումն Մայրենի Լեզուի, բ. տարի 30 կ.
3. » Ուսումն Մայրենի Լեզուի, գ. տարի 55 կ.

Գրվել՝ Въ Центральную книжную торговлю,
Въ Тифлисе.

1) 2-1-10
2) 2-1-10
3) 2-1-10
4) 2-1-10
5) 2-1-10
6) 2-1-10
7) 2-1-10
8) 2-1-10
9) 2-1-10
10) 2-1-10

2073 3204

« Ազգային գրադարան »

NL0062230

